

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ РЕСПУБЛИКИ ХАКАСИЯ
ДОМ ЛИТЕРАТОРОВ ХАКАСИИ

*Хакасиянын чаагы
писательлери*

Воины-писатели Хакасии

Капчигашев Иван (Сако) Васильевич (1918–1989)

И.В.Капчигашев Шира аймааның Оспа аалында төреен (амды пу аал Орджоникидзе аймаана кірче), Чоохчыл аалында өскен.

Илбек Адалығ чаа пасталғанда, ол чааға парыбысча. Иван Васильевич 207-ці стрелковой дивизиянаң хада Сталинградтаң Берлинге читче. Пір дее хати палығлатпаан, пір күн дее, ағырып, чатпаан. Иван Васильевич Капчигашев

махачы чааласхан үчүн орден паза медальларнаң таныхтатхан.

Хакасиязар ол 30 майда 1946 чылда айланча. Түрче тынанған соонда Иван Васильевич «Хызыл аал» газетазар тоғысха кірче. Анда ол хабарчы, тілбесчі полған. Соонаң пічіктер пөлиинің устаан паза хачы полып тоғынған.

Иван Васильевич пістің чир-суубыстағы чоннарның чаа тузында махачы күрескенінеңер, чаачыларнаңар, чаада төреен ынархастаңар, чиністеңер илееде кибелістер пас салған: «Хакасия порчозы» «Берлинні алғаны», «Іче», «Ынархас»...

Іче

Мині хайраллап, пизікте абыдып,
Харааларны уйғу чох иртірчеңзің.
Паарсаснаң чарыдып өскіргезің...
Іче, піл – хачан даа ундубаспын.
Отчизнам хорғыста полғанда,
Хатығ чааға мині үдескезің.
Харахтарыңның чазын анда,
Пладыңнаң син удаа чыс турғазың.
Хачан даа Родинаа сын поларға
Ханнығ чаада, сидік походта,
Ікі азахтығ аңнарны өдірерге,
Хызыл знамяны пөзік тударға,
Ибзер чиңіснең айланарға,
Син, іче, алғаазың, чахаазың.
Чиңісті тоғыснаң чағдадарға,
Стахановскай вахтаа турғазың.
Уйғунда чабал түс көрінзе,
Син пазох миннеңер чобалчазың.
Хачан почта письмоны ағылза,
Хатап-хатап хығырып, өрінчеңзің.
«Іче» сөстің аарлиин, күзін мин,
Чааларда істімнең сынадым.
Чүреемде сөстеріңнің чылиин,

Чуттарны тобыра ал чӧрдӱм.
Аңнар іні - Берлинге читкебіс,
Чарых май күнінде ыырчыларға
Чарғының приговорын хығырғабыс.
Пушкалар өлім ысхан оларға.
Піс чиң салғабыс чабал ыырчыны,
Чиңістің знамязын көдіргебіс.
Чир-суубыссар айланып, тынағны,
Часканы, амырны ағылғабыс.

Хакасия порчозы

Потсдам, Шпандау - түдеп турғаннар,
Чиндірген Гоф кистібісте халған.
Чалын өсче. Стволлар хызарғаннар...
Письмоны чааның хайназында алғам.

Таныс почерк. Порчо конвертта.
Хысхацах пасханнар арғыстарым:
«Хызыл пастығ, көк пүрліг порчода
Хакасиядаң чолабит ысчабыс...»

Төреең чирдең нима аарлығ полар.
Харахтарым минің суғланғаннар.

Төрт чыл көрбеен ол таныс порчода
Хакасия чазылары көрінгеннер.

Чаа чиліне торылған иріннерім
Чапсынғаннар порчоға – охсанғам,
Сағынғам паарсастығ ічее чіли,
Сағаа, сіліг чир-суум Хакасиям!

Чирнің сілиин, чонымның хынызын –
Хызыл пастығ порчоны тың аарлаам.
Ханнығ чааның металлығ пурғунын,
Мин тобырғам, порчоны тастабаам.

Ынархас

Астых чөріп, пат парған ылайға
Өзелген чіли, күүлеен халын тайға.
Түбі чох айас мині тирлетчеткен,
Харахтарға харасхы түсчеткен.
Халғанчы ла түдүн хызарған чіли,
Көрін турған ағаста күн чариин.
Пір дее таппин сығып алар оңдай,
Сағын сыххам: «Хайран на чариимай...»
Өстеем – сыдаам. Пар полтыр ырызым –
Орыс аңчы мағаа тоғас парған.
Ана ол ла, тың паарсах арғызым,

Холын сунған, өлердең ал халған.
Піс анынаң, көмести дее полза,
Ас-тамахты, үлезіп, көп чеебіс.
Ағын суғлар, хорымнар урунза,
Холыбысты тудынызып, иртчеңміс.
Азығлығ аң, айғахтығ хус піске,
Ачыннанып, көп хати чарбанған.
Аң-хустардаң хорғыстығ тартыста
Ынархазыбыс тыығанни тыыған.
Хада сухсап, хада астап, чолға
Сых килгебіс, таң чарып килгенде.
Кистібісте күүлеен халын тайға,
Күлініп, күн удур сыххан піске.
Ікі нанчы, хакас паза орыс,
Кибір тудып, ухнаң алысхабыс,
Улуғ чолқа хада чөр сыххабыс,
Чарых күнни киречі иткебіс.